

5. Роменець В.А. Психологія творчості [Текст] : навч. посіб. для студ. вузів / В. А. Роменець. – 3-е вид. – К. : Либідь, 2004. – 288 с.

Короткова П.М.
Студ. гр. БПТ-20
Науковий керівник канд. психол. наук, доц. Колодяжна А.В.
Київський національний університет технологій та дизайну

ПЕДАГОГІЧНЕ СПІЛКУВАННЯ ТА ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ

Проблема педагогічної взаємодії є однією з центральних у педагогічній психології, оскільки від її трактування залежить психологічна коректність та цільова ефективність здійснення навчання, отримання освіти – важливої мети Державної національної програми «Освіта (Україна ХХІ століття)». Спілкування – це не просто дія, а саме взаємодія: воно здійснюється між учасниками, з яких кожен є носієм активності і припускає її в своїх партнерах. Відомо, що в процесі викладання велике значення має майстерність педагога, яка базується на мистецтві спілкування. Процес передачі знань пов'язаний з певними труднощами як подачі самого матеріалу, так і його засвоєння. Педагогічне спілкування – сукупність засобів і методів, що забезпечують реалізацію цілей і завдань виховання, навчання і визначають характер взаємодії педагога і учнів.

Мета і завдання. На основі аналізу психолого-педагогічних досліджень було поставлено завдання проаналізувати цілеспрямоване педагогічне спілкування як фактор ефективної організації виховного процесу.

Об'єктом дослідження є спілкування між педагогом та учнем, його основні особливості.

Використані методи та засоби дослідження мають загальнонауковий характер – аналіз, синтез, систематизація матеріалів, а також прогностичний метод для розроблення перспектив подальших досліджень окресленої проблеми.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Набуло подальшого розвитку питання педагогічного спілкування. Практична значущість дослідження реалізується через використання отриманих результатів при написанні курсових та дипломних проектів з психолого-педагогічних дисциплін, а також у підготовці до семінарських занять із зазначених дисциплін.

Результати дослідження. Під педагогічним спілкуванням зазвичай розуміють професійне спілкування викладача з учнями в процесі навчання і виховання, що має певні педагогічні функції і направлене на створення сприятливого психологічного клімату, а також на іншого роду психологічну оптимізацію учбової діяльності і взаємин між педагогом і

учнями. Педагогічне спілкування є явищем поліфункціональним, яке забезпечує обмін інформацією, співпереживання, пізнання особистості, самоутвердження, продуктивну організацію взаємодії. Обмін інформацією і ставленням співбесідників один до одного характеризує комунікативний аспект спілкування, пізнання особистості й самоутвердження – перцептивний, а організація взаємодії – інтерактивний. Не обмежуючись лише інформаційною функцією, педагогічне спілкування створює умови для обміну ставленнями, переживаннями, допомагає самоутвердженню школяра в колективі, забезпечує співробітництво і співтворчість учнів.

Педагогічне спілкування є основною формою здійснення педагогічного процесу. Його продуктивність визначається, перш за все, цілями і цінностями спілкування, які мають бути прийняті всіма суб'єктами педагогічного процесу як імператив їх індивідуальної поведінки. Педагогічне спілкування служить інструментом дії на особистість учня. Це цілісна система соціально-психологічної взаємодії педагога і учнів, яка містить в собі обмін інформацією, виховні дії і організацію взаємин за допомогою комунікативних засобів. Окрім звичайних функцій, специфіка педагогічного спілкування зумовлює ще одну функцію соціально-психологічного забезпечення виховного процесу, організаторську функцію взаємин педагога з учнями і виступає як засіб вирішення навчальних завдань.

Вища цінність педагогічного спілкування – індивідуальність педагога і учня. Власна гідність і честь педагога, гідність і честь учнів – найважливіша цінність педагогічного спілкування. У зв'язку з цим провідним принципом педагогічного спілкування може бути прийнятий імператив І. Канта: завжди відноситися до себе і учня як до цілі спілкування, в результаті якого відбувається сходження до індивідуальності. Імператив – безумовна вимога. Саме це сходження до індивідуальності в процесі спілкування і є вираженням честі і достоїнства суб'єктів спілкування. В процесі педагогічного спілкування вчитель прямо або побічно здійснює свої соціально-рольові і функціональні обов'язки керуючи процесом навчання і виховання. Стиль спілкування і керівництва в істотній мірі визначає ефективність навчання і виховання, а також особливості розвитку особистості і формування міжособистісних стосунків в навчальній групі.

Специфіка педагогічного спілкування, перш за все, виявляється в його спрямованості. Воно направлене не лише на саму взаємодію і на учнів в цілях їх особистісного розвитку, але і на організацію освоєння навчальних знань і формування на цій основі умінь. Через це педагогічне спілкування характеризується як би потрійною спрямованістю – на саме учбову взаємодію, на тих, що навчаються і на предмет засвоєння. В той же час педагогічне спілкування визначається і потрійною орієнтованістю на суб'єктів: особовою, соціальною і наочною. Це відбувається внаслідок того, що вчитель, працюючи з учнем над освоєнням якого-небудь учбового матеріалу, завжди орієнтує результат на всіх, присутніх в класі, тобто

фронтально впливає на кожного учня. Тому можна вважати, що своєрідність педагогічного спілкування, виявляючись у всій сукупності названих характеристик, виражається також в тому, що органічно поєднує в собі елементи особистісно орієнтованого, соціально орієнтованого і наочно орієнтованого спілкування.

Педагогічна діяльність має суттєвий вплив на розвиток особистості, зокрема на якості, які реалізуються у спілкуванні. Тому для вчителя важливе завдання – здійснювати постійне самоспостереження за своєю поведінкою в ситуаціях позарольового спілкування, щоб своєчасно вловити у ньому ті зміни, які можуть унаслідок цього закріпитися, стати стійким стилем спілкування. Не менш важливо враховувати і ті аспекти педагогічного спілкування, які торкаються інтересів учня.

Висновки. Отже, для успішного педагогічного спілкування важливим є використання гуманістичних орієнтацій у взаєминах, дотримання емпатійного способу спілкування. Останній передбачає більш-менш точне сприймання педагогом внутрішнього світу дитини із збереженням притаманних їй емоційних і змістовних відтінків. Саме ці орієнтації та прояв емпатії у взаєминах є результатом високого рівня спілкування. Водночас наявність такого рівня є основою, на якій у майбутньому формуються гуманістичні комунікативні установки та способи й засоби їхньої реалізації.

Література

1. Велитченко Л.К. Категории взаимодействия в педагогической психологии // Наука і освіта. Науково-практичний журнал Південного наукового Центру АПН України. – 2000 – № 6. – С. 35–38.
2. Тоба М.В. Психологічні особливості діалогового спілкування в педагогічній діяльності// Збірник наукових праць: Філософія. Соціологія. Психологія. – Івано-Франківськ: вид-во “Плай” Прикарпатського університету, 1998. – Вип. 2. – Ч. 2– С. 47-54.

Коваленко М.

Студ. гр. БМР-2-20

Науковий керівник доктор філософ. наук, доц. Сакун А.В.
Київський національний університет технологій та дизайну

КРЕАТИВНА ОСОБИСТІТЬ В ІННОВАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Найважливішою складовою процесу становлення інноваційного суспільства в світі є особа, орієнтована на інноваційну діяльність і яка прагне до самовдосконалення, саморозвитку. Це, у першу чергу, вимагає наповнення новим змістом розвитку вищої школи, стратегічною лінією якого має стати: створення адекватних умов для оволодіння особистістю